

ŽIVLJENJE IN SVET

TEDENSKA REVIIJA — PRILOGA PONEDELJSKEGA JUTRA

ST. 24.

V LJUBLJANI, 12. DECEMBRA 1936

KNJIGA 20

R. RIEGH

KONCERT (losorez)

LOV ZA ABSOLUTNO NIČLO

Kakor znano, je letošnjo Nobelovo nagrado za kemijo prejel prof. Peter Debye, po rodu Holanec, ki pa deluje že več nego dve desetletji na nemških visokih šolah in je pred nedavnim prevzel vodstvo slovitega novega Zavoda cesarja Viljema za fiziko v Berlinu-Dahlemu. Prof. Debye je, kakor bo dovolj znano, eden izmed vodilnih raziskovalcev v področju atomske fizike in mrzlotne tehnike. Na podlagi poskusov, ki jih je izvedel po njegovih navodilih, je mogel prof. de Haas v Leydenu proizvajati mrzlotne stopinje, ki ležijo samo nekoliko tisočink stopinje nad absolutno ničlo, nad najnižjo možno temperaturo. Prof. Debye hoče sedaj z velikimi pripravami svojega zavoda še bližje k tej mrzlotni točki. Kako si to zamišlja, je povedal v razgovoru z nekim časnikarjem.

Če hočemo vedeti, kaj išče fizik okrog absolutne ničle, je dejal, si moramo predstaviti, kaj prav za prav toplota in mrzlotna pomenita. Oba pojma sta fizikalno isto, in sicer močnejše ali slabotnejše gibanje najmanjših delcev, molekulov. Čim bolj mrzlo je kakšno telo, tem slabotnejše je to gibanje, pri absolutni ničli pa se sploh neha. Toda molekuli še davno niso temeljni delci snovi. Sestojajo iz atomov in ti so sestavljeni spet iz jeder pozitivno električnih nabojev in iz še tisočkrat lažjih delcev negativno električnega naboja, tako zvanih elektronov. Kaj se dogaja s temi elektroni v bližini absolutne ničle? Ali sploh izginejo? Ali se dogajajo z njimi stvari, o katerih doslej morda ničesar ne slutimo?

Prof. Debye si je lov za temi zadnjimi problemi razdelil v več etap. V mrzlotnem laboratoriju si je dal postaviti vrsto kompresorjev, v katerih se po znanih postopkih plini pod močnim pritiskom spreminjajo v tekočine. Tu gre za pline, katerih izparišča leže posebno nizko. Da more tekočina, ki z lahkoto izpuhteva sebe in svojo okolico ohlajevati, ve vsakdo, ki je dal alkoholu ali etru izpuhteti na svoji koži. Pri tem je občutil razločno neki intenzivni mraz.

Fizik to dejstvo za svoje namene s pridom izkorišča. Jemlje pa pline, ki

se dajo utekočiniti šele pri zelo nizkih temperaturah.

»Tu lahko vidite poedine etape na poti do absolutne ničle drugo poleg druge,« je dejal prof. Debye. »Vsako predstavlja poedin kompresor, v katerem je mogoče plin utekočiniti. S kisikom se prične, ki izpuhteva pri 183 stopinjah pod ničlo, potem pride dušik, s katerim pridemo že do 196 stopinj mraza, vodik nas spravi že v razdaljo 20 stopinj do absolutne ničle, in helij, ki se da najtežje utekočiniti, pa nam daje že 4 stopinje absolutno ali minus 269 stopinj Celzija!«

Če sedaj pritisk v cilindru s tekočim helijem zmanjšamo na ta način, da izčrpamo nekaj zraka, tedaj izpariva ta plin šele pri nižji temperaturi, prav tako kakor zavre voda na visokih hribovih že pod 100 stopinjami. Prof. Kesom je pred nekoliko leti dosegel z vakuumom 5 milijontink atmosfere, da se je tekoči helij ohladil na 0,7 absolutne stopinje. To je pa tudi skrajna mrzlotna, ki jo moremo doseči z utekočinjenimi plini. Še nižje pridemo, in to je 5. etapa, s pomočjo magnetizma.»

Če namagnetimo neko telo, tedaj ne pomeni to nič drugega, nego da smo v male elementarne magnetne, iz katerih to telo sestoji, spravili neki red. Ti mali delci, ki si jih moremo predstavljati najmanj tako majhne kakor atome, imajo kakor vsak magnet svoj severni in južni tečaj. Magnetizacija ne pomeni sploh nič drugega, nego da se večji del elementarnih delcev ... di. Pri hipni demagnetizaciji pa kažejo stremljenje, da bi se zopet vrnili v prejšnji red oziroma nered. Splošni naravni zakon pravi, da se nered pri takšnih procesih ne more povečati. Če ga že nekje povečamo, tedaj moramo v drugem delu telesa nered zmanjšati. Zmanjševati nered pa pomeni doseči manjše nihalne amplitude in s tem nižje temperature. Tako je mogoče s pomočjo »paramagnetskih soli« (n. pr. kromovega galuna) priti še pod temperaturo tekočega helija. Te soli in te metode so zadnja četa znanosti v boju za doseg absolutne ničle. In na ta način je prof. de Haas po Debyejevih navodilih dosegel razdaljo samo nekoliko tisočink stopinje od absolutne ničle, na ta način hoče sedaj prof. Debye

z izpopolnjenimi pripomočki priti še nižje.

Marsikdo se je že vprašal, kako more znanost tako nizke temperature sploh še meriti, ko je že to čudno, da jih dosega. Živosrebrni toplomer nas pusti, kakor znano, že pri minus 40 stopinjah Celzija na cedilu. Za večji mraz uporabljajo alkoholni toplomer, ki kaže pa tudi »samo« do minus 130 stopinj, kjer se alkohol spremeni v lepe kristale. Za še nižje temperature uporablja znanost zato plinski toplomer. Tudi plini se v mrazu krčijo, kakor vsa telesa. Plin, ki ga je posebno težko utekočiniti, zaprejo v majhno posodo, ki je z ozko cevko v zvezi z živosrebrnim stebrom. Ob tem živosrebrnem stebri čitamo potem temperaturo. S takšnim plinskim termometrom izmerimo lahko še mraz minus 269 stopinj Celzija, a s posebnim helijevim toplomerom pridemo celo do 0.7 stopinje nad absolutno ničlo. Še nižje temperature, ki jih dosega s paramagnetnimi solmi, je treba prera-

čunati po ovinku. »Če dosežemo z nekim magnetnim poljem določene sile absolutno temperaturo 1 stopinje,« pravi prof. Debye, »in potem dosežemo, da nam zadostuje za dosego neke še nižje, neznane temperature desetkrat slabotnejše magnetno polje, tedaj moremo izračunati, da smo dospeli do absolutne temperature 0.1 stopinje. Magnetna polja pa se dajo čisto natančno izmeriti.«

Ko je fizika dospela do skrajnih mej naravnega zakona, se seveda ni zadovoljila z zavestjo, da more proizvajati tako silno nrzloti, temveč hoče še vedeti, kako se obnaša tvar v tako ekstremnih okoliščinah. Ze dcslej je odkrila, da izgube neke kovine v bližini absolutne ničle svoj električni upor popolnoma. Morda ji bo uspelo tu razrešiti še neke zadnje uganke o zgradnji prvin. Prof. Debye si je v svojem novem zavodu vsekako ustvaril potrebne pogoje, da bo mogel raziskovati tudi te stvari.

Po dr. L. Kachleju-k

MUTA - MARBEG - MARIBOR

A. DEBELJAK

N A D A L J E V A N J E

Gornja Radgona, stoječa na desni strani Mure, je do polovice naseljena s prišleki Prekmurci. Na mitnici straši trojezični napis namenjen voznikom. Francoski je tak: Tires à droite. Orožnika sem opozoril na ta nesmisel, pa sem dobil odgovor: »Občina je preskrbela tablico!« Naj bi šli čez most v avstrijsko Radgono, tam je pravilnejše svarilo: Circulez à droite! Ako pa se že hočejo ločiti od Bundesstaatlerjev, naj bi napleskali: Tenir la droite!

Ko bi bilo dosti časa, bi stopili v Gris k očetu vseučiliškega prof. Franca Vebra ali pa rabutat na posestvo dr. Janka Šlebingerja v Jankomir. Štu (tukaj) je mirno v Gospodu zaspal po prevratu dr. Fran Simonič, početnik slovenske Bibliografije od 1550 do 1900. Nadaljuje pa jo, kakor veste, njegov zet. Ker sem že zabredel v slovstvo, naj omenim, da se je 1876 poslovil od Radgone kot kaplan Jakob Gomilšak, ki je v »Novicah« popisal »Bobovce in Lukovce« — kakor je Ingolič ondan

predstavil »Lukarje«. V Slovenski Narod je ta ožji rojak B Borka dopisoval iz Radgone, o kateri je kot ljubitelj zgodovine podal tudi spis »Turki pri Radgoni«. Ne bom poudarjal, da je oskrbel življenjepis mojemu imenjaku M. Debeljaku. Pač pa naj podčrtam, da je bil Gomilšak, rojen v Pensiški dolini, tudi ljubimec Modric. Mnogokrat se je ponatisnila njegova budnica »Slovenec sem«, ki je po Ipavčevem napevu ponarodnela. Kako je še živa in žilava, se razodeva iz tega, ker še izziva parodije. Kadar pride nova vlada na krmilo, začno uradniki brundati:

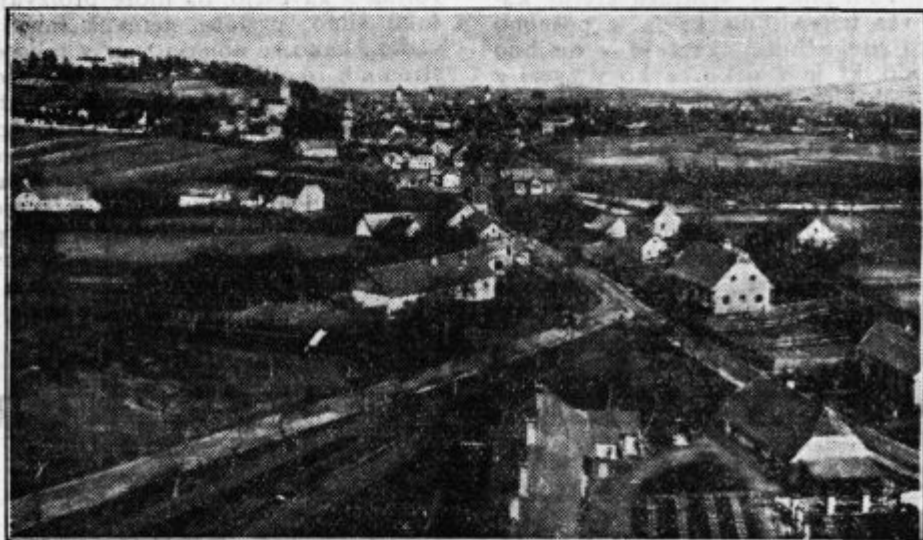
Slovenec sem, Slovenec tja,
tako je vlada dela
in nas predstavljati začela...

Dolgo pred svetovnim požarom je kak Nemeč ali nemčur po njej prikrojil kvantuzo o surovem krompirju:

S'rovinec sem, s'rovinec sem,
tako je dekla rekla,
ko me je v novo pekla...

Ali pa jo je morda zagrešil v trenutku slabosti kak pristen »dravobanec«. Saj pravični 9 krat na dan greši. Tako je letos ob koncu julija v tivolskem Tičistanu krmil krilatce 9 leten sin nekoga ministra iz Beograda. Frkovec ogovori železniškega uradnika K. — po nemško. Naš K. se spusti z njim v pomenek v Goethejevi govorici Niti besedice ni črnil z njim v naščini... Gomilšakova budnica je potrebna še v naši najbližji okolici, seveda toliko bolj po slovenskih krajih onstran mej.

—19 let), pač pa bi ji prisodila naziv Babe, n. pr. Turnbabe, telovadna profesorica (Prager Presse, Prager Schuldeutsch, 12. 7. 36). Medtem ko sem z enim ušesom poslušal muzejsko miško, ki je klepetala o krucih, krvnikih, o mestnem grbu iz l. 1200, o nastanku imena Radgona — namignila je na slovenski izvor, a brez prepričanja, čeprav je izven dvoma, da je to Radigjevina, Radegoysburch — o razliki med Čizmarji (nižji sloj) in Schuhmacherji (meščani), sem si prepisal latinski na-

POGLED NA GORNJO RADGONO

Na zletu po Koroškem sem jo slišal v neki vasi iz ust 4 letnega dečka. Med deklamacijo je učinkovito posnel kretnje materinih rok, rekoč: »Ko me je dete pestovala.« No, dobro se je spominjal dogodkov iz zadnjih par let!

Skrat klepetavosti me rad goni na stranpotice. Ko smo stopali po mostu v mesto Radgono, ki je bila po prevratu nekaj časa pod našo kraljevino, in potem po glavni ulici, sem čital izveške na trgovinah in podjetjih: Drumlitsch, Kamniker, Gomilschak, Krempf, Goritschar, Lakitsch, Lauritsch, Simonitsch, Siretz, Stranschek, Wutschina, itd. Na nekem vrtu sem ošinil s pogledom starca z divno, predivno brado. V muzeju odprtem l. 1935 nam je zgovorno razlagala gospodična Frida o vseh možnih predmetih. Vesela in vrtava podlasica ne spada več v leta, pri katerih bi jo praška nemška flöbudrayščina nazvala Stuckpopo (11

pis pod sliko, ki predočuje požar tega mesta:

Ignls Inslgnlter fVrens CIVItateM
hanC VIX non penltVs De Vasta
Vlt die 8vo 7bris. Po naše: ogenj
neznansko besneč je to občino toliko
da ne popolnoma pokončal dne 8. ki-
mavca. Letnica se skriva v kriptogra-
mu. Velike črke, ki predstavljajo tudi
številke, zberi po velikosti: MDCCX
VVVVVVIIIIIIIII To da l. 1750.

Medtem ko so izletniki še po cerkvah, tudi morda v protestantski, in pri turškem zidu poslušali podjetno »badiurko«, sem jo z enim tovarišem mahnil po dolgi ulici (Langgasse), tlakovani po srbskem načinu in porasli s travo, nazaj po mestu, kjer je baje 80 stanovanj neoddanih. (L. 1928 je štel mesto 2739 duš). Vrnila sva se v slovensko Radgono, kjer sem opazil čevljarno Bat'a in se spomnil: Bio kuda, Bat'a svuda. Na občinskem uradu

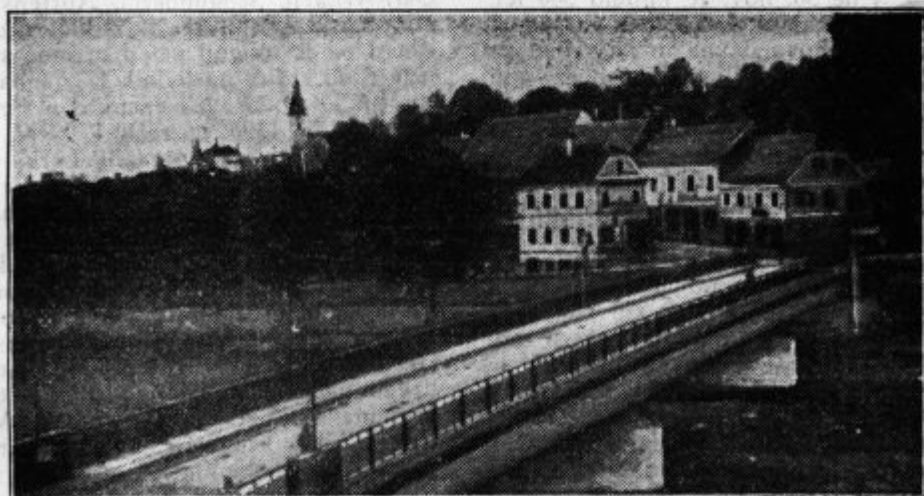
se blesti grb s sodom in grozdom, ki je simbol te pokrajine. Nekaj kapelj dežja je padlo v soparni dan, mi pa v Hiblierjevo gostilno:

Kaum ziehen die Wolken zum Him-
 fliche ich in den Keller hinein,
 Glaubt ihr, ich fürchte den Regen?
 O nein!
 Ich suche den Wein.

Kaj bi se sramovali priznati, da nas je že mikalo kosilo in vinsko rosilo! Saj je še celo tak asket kot Paul Claudel objavil v svoji hvalnici na vino: Le vin

je ta kupil 300 izvodov, neki kmetski veljak pa 100, da se ne bi knjiga preveč razširila.

Obeda je bilo na preteg in na pretek. Moj omiznik Vinko je pečenko razpolovil in boljšo polovico vrnil, češ poleti se ne kaže preoblagati z beljakovino in tolščo. To bi ga bil pogledal kak Beduin! Domačini v severni Afriki namreč verujejo, da uživanje mesa ostri sluh, kakor te dateljni varujejo skrnine, kakor ti riž daljša življenje, kakor te leča razneži in zasolzi ali pa kutina uživana v obilici zagotovi mnogo potomstva. Moj »prijatnik« Vinko

OBMEJNI MOST V RADGONI (z avstrijske strani)

est le professeur, du goût, vino je profesor okusa (L'éloge du vin, »Voix de France«, maj 1935). Vinka Ložiča so pač cenili številni literati in literati iz Radgone ali okolice: Peter Danjko od Sv. Petra, ki živi v naših glavah zaradi svoje hčerke »danjčice«; A. Šerf, kaplan pri Veliki Nedelji in »zložitel« pridig; A. Krempelj, od 1836 župnik v Mali Nedelji; Andrej Gutman iz Žetincev, ki je prevel Lukiana na slovensko in objavil šaljivo pesmarico »Vedež«. Ker je v njej napadal svojega dekana⁸⁾:

Druge sodiš po krivici
 kakti stara nora baba,
 vidiš muho v ljudski žlici,
 v tvoji pa je cela žaba...

se zaveda zdravstvenega nasveta o zmernosti v jedači in pijači:

Coena levis vel coena brevis fit raro
 [molesta,
 Magna nocet, medicina docet, res est
 [manifesta.

Tega se je spomnil basnik Volkmer, ko je žvrgolel v Pesmi o lipi, natisnjeni l. 1836 v »Fabulah«:

Pijejo, da so pijane,
 neka celo noč ostane,
 'z krčme k domu pot' ne zna...

Tako se pripeti, da jih pograbi sovrag, čigar noga tvori latinski šestomer: coxa, trahanter, femur, patella, tibia, tarsus.

Evforija po obedu se je brala vsem z obraza, večal jo je pogled na ljubko pokrajino. In vsak je bil srečen. Ali pa biva sreča? Jean Giono je lani objavil roman »Que ma joie demeure« (Naj mi bo radost trajna) zgrajen na teje misli: Mogoče veselja sploh ni

⁸⁾ Možak je preresno jemal latinski nasvet: Ne cane, domine cane, de cane, sed cane de decano (Ne poj, sivi gospod, o psu, marveč daj o dekanu).

na svetu, pač pa je volja do veselja, in to je dovolj, da si srečen.

V Radgoni baje slušbuje dr. Lotrič. Ob tej vesti mi je prišlo na um, kako sem se z njim na njegovem domu v Zireh 1907 — bil je od sile ljubezniv, živ ugovor rečenici: Zirovci so sirov-

ci — pomenkoval v polomljeni začetniški češčini. Ker je izdajal tedaj »Svobodno Misel«, so ga duhovniki imenovali Martin Lutrič, moj hatehet pa mu je nekoč dejal falotrič.

D A L J E

KAKO SO POSTALI CELJSKI GROFI DRŽAVNI KNEZI

DR. VLAD. TRAVNER

Dne 30. nov. je minulo 500 let, odkar se je izpolnila Celjanom njihova davna in največja želja: postali so Habsburžanom enakopravni državni knezi in s tem — v okviru nemškega cesarstva — neodvisni gospodarji svojega obširnega ozemlja. Ta dogodek je bil pomemben tudi za našo ožjo domovino.

L. 1333 si je pridobil žovneški gospod Friderik I. z mnogimi napori in žrtvami grad in tedanji trg Celje, ki sta postala s tem prestolnica tega mogočnega rodu. V naslednjih letih je deloma kupil deloma dobil v fevd od avstrijskih vojvod, oglejskega patriarha krškega škofa in drugih velikašev obširna zemljišča v Savinjski in Savski dolini in položil tako temelje veličini svoje rodbine. 16. 4. 1341 mu je podelil cesar Ludvik Bavarski čast in oblast celjskega grofa. To povišanje sta priznala 1362 naslednikom prvega Celjana tudi deželna kneza Albreht III in Leopold III. ter jim podelila 1365 še krvno sodstvo v celjski grofiji. Cesar Karel IV. Luksemburški je proglasil prvotno vse ukrepe Ludvika Bavarskega za neveljavne. Slednjič pa je povzdignil 30. 9. 1372 Hermana I. njegovega nečaka Viljema in vse njihove zakonske potomce znova in za vselej v grofovski stan.

Medtem so razširili podjetni Celjani znatno svoje ozemlje. Obenem so stopili v zveze z najodličnejšimi rodbinami tedanjega časa. Herman I. je postal zet bosanskega vladarja Štefa na Tvrdka. Viljem pa se je poročil z Ano, hčerjo zadnjega poljskega kralja iz dinastije Piastov Kazimirja Velikega. Ostali sorodniki, prijatelji in zavezniki Celjanov so bili goriški grofi, Ortenburžani, Wallseeji, Pfannbergi,

Ostrovrharji, Schaunbergi, Auffensteini, ptujski gospodje in mnogi drugi. Zlasti pa je dvignil ugled in moč svojega rodu sin in naslednik Hermana I., spretni, odločni in častihlepn grof Herman II. 1396 je rešil v bitki pri Nikopolju, kjer so porazili Turki popolnoma krščansko vojsko, življenje takratnemu ogrskemu kralju Sigismundu in ga spravil preko Carigrada in Dalmacije domov. Zato mu je podelil vladar mnoga posestva na Hrvaškem in ga 1399 imenoval za grofa v Zagorju (Segor). Kmalu nato (1403) je postal Herman, ki je izkazal kralju še mnogo drugih uslug, slavonski ban in s tem prvi magnat ogrskega kraljestva. Vrh tega je bil še kranjski deželni glavar in gospod Slovenske marke. 1408 se je poročil Sigismund, ki je postal kmalu nato (1410) nemški cesar in pozneje tudi češki kralj, z lepo in odločno, pa tudi častihleno in spletkarsko hčerjo Hermana II., Barbaro.

Pa tudi z drugimi vladarji so sklenili Celjani rodbinske vezi. Vnukinja Hermana II. Elizabeta se je poročila 1422 z avstrijskim vojvodom Albrehtom V., vnuk Ulrik II. na je vzel za ženo katarino, hčer srbskega kneza Jurija Brankoviča in sestro sultanice Mare Nesrečo je imel Herman II. — po svojem mnenju — le s sinom Friderikom II., ki se je poročil po tragični smrti svoje prve žene Elizabete Frankopanske z neenakopravno Veroniko Deseniško. Medtem je razširil tudi svojo posest deloma z rodbinskimi pogodbami, deloma z nakupi, zlasti pa 1420, ko so izumrli ortenburški grofi, po katerih je podedoval velika posestva na Štajerskem, Koroškem in Kranjskem ter naslov ortenburškega grofa. 1435 je nameraval povzdigniti cesar Sigismund svojega tasta v grofovski stan. To na-

mero pa je preprečila smrt Hermana II. (u. 13. 10. 1435).

L. 1436 je romal avstrijski vojvoda Friderik V. v Jeruzalem. Dolgo odsotnost deželnega kneza (čigar vazali so bili celjski grofi) je izbral cesar Sigismund, da je brez vednosti in privolenja vojvode povzdignil svojega svaka Friderika II. in njegovega sina Ulrika II. v knežji stan. To se je zgodilo 30. 11. 1436 v Pragi (Staro mesto) v navzočnosti cesarice Barbare, čeških velikašev in Ulrika II., ki je (11. 2. 1436) prisostvoval tudi kronanju svoje

tete za češko kraljico. V listini opisuje cesar obširno zasluge, ki so si pridobili Celjani že za njegovega očeta Karla IV., ki jim je podelil zato tudi grofovsko čast. (Listin iz 1341 in 1362 ne omenja). Nato govori o svojih rodbinskih in prijateljskih zvezah s Celjani. Slednjič jim podeljuje še čast pokneženih grofov in našteva pravice, ki jim pristojajo, zlasti da imajo v svojih deželah vrhovno sodstvo in da smejo kovati lasten denar.

Proti temu odlikovanju se je pritožil vojvoda Friderik V. ko se je vrnil iz

TRIJE MUŠKETIRJI

ALEKSANDER DUMAS ST. • ILUSTRIRAL NÖRRETRANDERS • PONATIS NI DOVOLJEN

ZNAK

»Ne želim, da bi kdo zvedel o mojem potu izven taborišča in če nas bodo ti trije gospodje spremljali, se lahko zanesemo, da bodo molčali.«

Trije mušketirji so se postavili za kardinalom, ki se je spet zavil v plašč in jezdil nekaj korakov pred svojimi štirimi spremljevalci.

Kmalu so prišli do samotne krčme, kjer je bil krčmar nedvomno poučen o prihodu svojega visokega gosta ter je

zato odpravil vse nezaželjene goste.

Ko so se približali krčmi, je dal kardinal svojim spremljevalcem znak, naj se ustavijo. On sam je stopil k vratom, kjer je bil privezan osedlan konj ter je v taktu trikrat udaril na vrata.

svete dežele domov Sigismund je seveda to pritožbo odločno zavrnil. Tako je prišlo do dolgih in težkih sporov med Celjani in Habsburžani, zaradi katerih so trpele zlasti naše pokrajine. Glavni zavezniki Habsburžanov so bili hrvatski knezi Frankopani (Kršk-Koprivnički), ki so iz rodbinskih in političnih vzrokov smrtno sovražili Celjane. Friderik II. in zlasti njegov sin Ulrik II. ki je vodil dejansko celjsko politiko, pa sta si nakopala kmalu še druge mogočne sovražnike. Vtikala sta se namreč v zmedene ogrske zadeve z takim

uspehom, da je postal Ulrik II. celo varuh in dejanski vladar Ogrske. To pa je povzročilo silen odpor rodbine Hunyadijeve, posebno njenega vodje Ladislava, sina Ivana Hunyadija in brata Matije Korvina. 1456 je privedlo strašno sovraštvo med obema močnikoma do vrhunca in 8. 11. 1456 je posekal Ladislav s svojimi pristaši v Beogradu Ulrika, zadnjega celjskega grofa.

Za ogromno dedščino Celjanov so se vneli težki spori. Predvsem si jo je hotel prilastiti avstrijski vladar Friderik, ki je bil 1440—93 obenem nemški cesar.

PROSIM, STOPITE BLIŽE GOSPODJE

Na pragu se je pojavil moški zavil v plašč, ki je v naglici spregovoril nekaj besed s kardinalom. Skočil je na konja ter se je oddaljil proti Sugersu, t. j. v smeri proti Parizu.

»Prosim, stopite bliže, gospodje!« je rekel kardinal. Mušketirji so privezali svoje konje tik ob vratih.

Krčmar je stal ob vratih. Zanj je bil kardinal samo častnik, ki je prišel

na sestanek z neko damo.

»Ali imate kako sobo takoj spodaj v hiši, kjer bi mogli ti gospodje počakati name ob topli peči?« je vprašal kardinal.

Krčmar je odprl vrata v prostorno sobo, kjer so baš odstranili slabo peč in postavili tam izvrsten kamin.

Potegovalo pa se je še mnogo drugih mogočnikov. Ulrikova vdova Katarina si je hotela seveda obdržati vsaj znatne dele. Njen glavni zaščitnik je bil ogrski kralj Ladislav, njen izkušeni vojaški poveljnik pa Čeh Jan Vitovec. Tako se je začel dolgotrajen boj med Friderikovimi pristaši in Vitovčevimi četami. Pri tem so trpele zopet naše pokrajine. Mnogo gradov, vasi, trgov in mest je bilo uničenih; vojni stroški pa so povzročali vedno hujše davke. Ko je 1457 umrl kralj Ladislav, se je morala Katarina pogoditi s Friderikom.

Habsburžani so dobili skoraj vso celjsko dediščino, medtem ko se je morala zadnja Celjanka zadovoljiti z nekaterimi gradovi.

O celjskih grofih se trdi često, da so hoteli ustvariti mogočno jugoslovansko državo, ki bi obsegala Slovenijo, Hrvaško, Bosno in morda celo Srbijo. Ti nazori pa niso utemeljeni. Celjani, ki so imeli obširna posestva tudi v nemških deželah, so hoteli razširiti edinole svojo posest; kake nacionalne težnje pa so bile takrat povsem nezna-ne. Da so se skušali uveljaviti pred-

KOMAJ DOBRE POL URE

»Samo to imam,« je odvrnil krčmar.
»Saj je kar dobra,« je pristavil kardinal, »prosim, stopite noter, gospodje in me počakajte, prosim. Največ pol ure.«

Mušketirji so stopili v dvorano, kardinal pa je brez vsakega vprašanja odšel navzgor po stopnicah kakor človek, ki pozna razmere.

»Koga neki bo obiskal?« so se spraševali mušketirji, ker pa nihče ni znal

odgovoriti kaj pametnega, je Porthos poklical krčmarja in zahteval kocke.

Nato je sedel z Aramisom k mizi ter sta pričela z igranjem, dočim je Athos globoko zamišljen stopal po sobi. Pri tem je opazil kos cevi, ki je ostala v zidu od prejšnje peči.

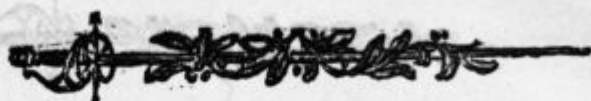

vsem v jugoslovanskih deželah, je umevno, ker so bile ravno tu zanje razmere ugodne, zlasti odkar so stopili v tesne stike s srbskimi in bosanskimi vladarji in s kraljem Sigismundom. Če bi se njihova namera, polastiti si vseh teh dežel, posrečila, bi morda nastala sčasoma narodna država in bi morda tudi vladarska hiša ponarodela. Takih vzgledov nudi zgodovina dovolj. Pomisliti pa moramo, da so imeli Celjani zlasti v Habsburžanih, Hunyadih in Frankopanih mogočne in nevarne sovražnike, ki bi gotovo skušali

uničiti z vsemi sredstvi novo državno tvorbo. In kdo ve, če bi Hrvati hoteli priznati celjsko nadoblast? Skratka: Celjani bi se ne mogli stalno obdržati, četudi ne bi izumrli.

VZORNA BOLNICA ZA GOBAVCE

Velikanska leprozerija za 1000 bolnikov se snuje v Niponu na otoku Nagašima. Stroški za njo so preračunani na 1,500.000 jenov. L. 1937 bodo mogli spraviti pod streho že pet sto gobavcev. Poslopje bo ne-zgorljivo in bo moglo klubovati potresom. V njem boš imel ves moderni komfort, knjižnice, dvorane, itd.

TIHO

Cev je vodila očividno v neko sobo nad njimi in Athos je slišal vselej, ko je šel mimo, neko mrmranje, ki ga je začelo zanimati.

Stopil je k odprtini ter je razločno slišal neke besede, ki so se mu zdele važne. Dal je tovarišem znak, naj bodo tihi, sam pa je poslušal nadvse zanimiv pogovor:

»Veste, Mylady,« je govoril kardinal »to je zelo važna zadeva. Sedite

vendar. Pogovoriti se morava o tem.«

»Mylady!« je zašepetal Athos tovarišem.

»Vsa vas poslušam!« je odgovoril ženski glas, nad katerim so se muškertirji zgrozili.

»Manjša ladja z angleško posadko, katere kapitan je v moji službi, čaka na vas v ustju Chareutese pod trdnjavo La Pointe. Jutri rano bo odjadrala.«

»Torej moram še to noč odpotovati?«

OB ZORI SODOBNE MEDICINE

Rdor zasleduje zgodovino medicine, ne najde zlahka odgovora na vprašanje: ali nam riše razvoj in rast ali pa zgolj spremembe nazorov o problemih življenja in bolezenskih procesov. Ne da bi posegli v labirint zdravilstva časovno predaleč, si predočimo stanje medicine pred petdesetimi leti.

Staro umetnost zdravniških zapisov z njenimi preizkušeno »kompliciranimi recepti avtoritet« so bili tedaj mnogi zdravniki povsem zavrgli. Izmed zdravil so se bili oteli le mrzlico zaustavljajoči kinin, brezbolečnost uvajajoča opij in morfij ter učinkovitost srca zvečujoči digitalis. Puščanje krvi so zavrgli. Vladajoča anatomija je dokazala, da je posledica nekaterih boleznih organov le smrt. Ker so raztelesena trupla na pljučni jetiki umrlih oseb dokazala, da uničuje jetika pljuča, so trdili, da je jetika neozdravljiva. Na ta način je torej postala nega jetičnih bolnikov brez pomena. In ie običajno velik optimizem je mogel posredovati spoznanje da je tudi pri »neozdravljivih« boleznih mogoča ozdravitev. Vnetje in vročina sta pomenila tedaj »bolezen« in »nevarno škodljivost«; treba ju je bilo brezpogojno odpraviti: z ledenim mehurjem in z mrzlo kopaljo. To načelo je prisililo bolnike, da so morali — šestnajstkrat dnevno — v mrzlo vodo, ki naj bi jim znižala temperaturo pod smrtonosno mejo 39.5 stop. C. Proti koncu devetnajstega stoletja je šele kemija zaustavila ta postopek s sredstvi za znižanje vročine (z antipiretiki): salicilno kislino in antipirinom. Značilno za to dobo pa je, da ni bi'a vezana uvedba teh sredstev s spoznanjem ali ta sredstva dejansko koristijo. Trajalo je torej dokaj časa, preden si je vtrlo pot spoznanje, da nista vnetje in vročina zlo, marveč le reakcija organizma na dokazljivo poškodbo, skratka obramba.

Navzlic nihilistični usmerjenosti tedanjih zdravnikov, ki so stali ob bolniških posteljah le kot opazovalci in pomočniki, se ni zmanjšala vera bolnikov v zdravilno moč »zdravil«. Upoštevajoč to vero, bi bilo zgrešeno, odpuštili bolnika brez zdravil, večinoma neškodljivih snovi, o katerih je zdravnik vedel, da bolniku ne bodo škodovale; tinctura gentianae (svišča), tinctura chinae composita (alkoholični iz-

vleček iz kininove skorje), mixtura gumosa, potio rivieri (zmes citronove kisline, vode in sode) itd. Listki na steklenicah so bili opremljeni s skrbno izdelanim napisom »dnevno petnajst kapljic« ali »vsake tri ure eno kavno žličico«. Da pa ne bi bolniki v bolnicah opazili, da se morajo zdraviti po enem kopētu, so morali osredotočiti asistenti vso pozornost na to, da je vladala med posteljami potrebna raznolikost.

Ker so v teh letih vršili zdravniški delo, v katero sami niso verovali, je razumljivo, da je bil njihov — pa tudi publike odnos do zdravilstva pesimističen. Iz zagate so skušali izvleči medicino z uvedbo novih zdravilnih postopkov. Sprva se je bila vsiljevala električna. Že se je zdelo, da se je s pomočjo električnih tokov posrečilo zdravljenje jetike hrbtnega mozga. Šele pozneje so namreč spoznali, da so s tem zdravljenjem odpravili živčno vnetje (polyneuritis). Navdušeni zastopniki nove zdravilne poti so zdravili vse z elektriko: ohromelost hrbtnice, Basedowovo bolezen (obolenje ščitne žleze), ohromele ude, o katerih so vedeli, da so jih povzročile možganske, hrbtnične ali razvojne motnje. Ali so res verjeli tedanjim zdravnikom v njihove zdravilne metode ali pa so morda le slepili same sebe?

Spričo orisane nezavesti zdravniške terapije (zdravitve) je iskala množica zdravja željnih ljudi pomoč izven čarobnega kroga medicine, to pa zlasti tedaj, ko so bili obdani postopki s tenčico skrivnostnih prirodnih sil ali starih ljudskih šeg. Mrzle kopeli, stradanje, prirodno zdravljenje župnika Kneippa, zračne kopeli, masaža so se vedno bolj uspešno uveljavljale. Le maloštevilni uvidevni zdravniki so vtilrali tem postopkom pota v medicino, opirajoč se na uspehe pri zdravljenju jetike. Ker so precej pozno odkrili terapijo sončne svetlobe, so bila okna bolnišnic po večini obrnjena na sever. Za to prehodno dobo velja izrek znamenitega zdravnika stare šole, da je smoter zdravljenja v odstranitvi bolezenskih znakov, ne pa v premaganju boleznii.

D A L J E

IZ BEETHOVNOVIH ZAUPNIH ZAPISKOV

Po najnovejših dognanjih so določili 16. december kot Beethovnov rojstni dan.

Pokaži svojo moč, Usoda! Mi misno sami svoji gospodarji. Kar je določeno, mora biti. Pa naj se zgodi takol

Življenje je podobno tresenju zvokov, človek pa igri strune. Če je bil udarec premočan, izgubi življenje svojo pravo rezonanco in je nikdar več ne bo moglo spet najti, prinašalo bo samo še nezadovoljstvo in se ne bo več moglo pridružiti dobro uglasenemu zboru, ne da bi prineslo neubranost v čistost harmonije.

Nikdar ne bo vrba rodila deteljnov. Ne trati časa s slabimi ljudmi; navaden trs ti ne bo nikoli dal sladkorja.

Delaj namesto da bi zahteval. Žrtvuj se in nič ne upaj na slavo in nagrado.

Bistveni znak, ki odlikuje človeka, vrednega tega imena, je stanovitnost navzlic težkim in sovražnim okoliščinam.

Nasvete svojega bližnjega ubogaj samo izjemoma. Če si dolgo in zrelo premišljeval o kakem vprašanju, kdo si ga bo znal bolje predstavljati od vseh strani, če ne ti sam?

Mir in svoboda sta največji dobrini.

Zakon morale v nas in z zvezdami posejano nebo nad nami! Kant!!!

Naj bogato seje zrno ljubezni, kdor hoče nekoč žeti solze.

Brez zveze duš, bo čutno uživanje vedno le živinski akt. Ne zapusti v nas nobene-ga vzvišene-ga vtisa, samo kesanje

Sovraštvo pade seveda le na tiste nazaj, ki so ga gojili.

Dobra beseda ničesar ne pokvari.

Ali bi rad užival med, ne da bi te pikale čebele?

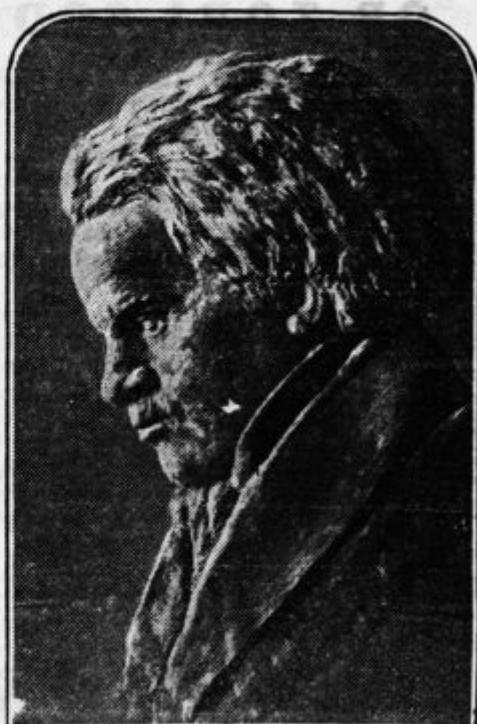
Ali bi se rad okrasil z vencem zmage, ne da bi se izpostavil nevarnosti bitke?

Ali bo potapljač mogel dvigniti biser z dna morja če bo iz strahu pred krokodili ostal na brezu?

Zato tvegaj! Kar ti je Bog prihranil, ti nihče ne bo ugrabil.

Toda prihranil je vse samo — pogumnim ljudem.

Goji znanost; ni je varnejše poti za človeka kakor pot, ki so si jo bili izbrali modrijani...

BEETHOVEN

Slike Haendla, Bacha, Glucka, Mozarta in Haydna v moji sobi mi pomagajo, da laže sprejemam svoje bolečine.

Prihrani si boleč razžaliti prijatelja.

Usoda je dala človeku tole sposobnost: pogum, vse prenašati do konca.

Ne razsipaj ne semen ne dragocenih skrbi: storiti zlo dobremu in dobro zlemu, to je ista stvar.

Tole pa dobro čutim in jasno spoznavam: življenje ni najvišja dobrina, toda največje zlo je vsekako krivda.

Stori najprej čudeže, če jih hočeš odkriti. Samo tako boš mogel popolnoma izpolniti usodo.

Ali si moreš skovati dobro rezilo iz mehke ilovice?

Mar se bo volkova narava, čeprav bi ga vzgajal človek, kdaj izpremenila?

Kaj ne namaka isti dež v pusti zemlji robidlje in trnje, v obdelanih vrtovih pa dehteče cvetje?

Mnogo je posla na tej naši zemlji. Po-hitimo! Posvetimo življenje umetnosti!

Nabral kri

IZ LITERARNEGA SVETA

ODMEVI JUGOSLOVANSKEGA PESNIŠTVA

Sredi lanskega poletja je pariški založnik Delagrave izdal čedno knjižico *Anthologie de la poésie Yougoslave des XIX. et XX. siècles*, kjer sta prof. M. Ibrovac in njegova pokojna žena Savka predstavila na 392 str. 108 jugoslovanskih pesnikov, od teh 28 Slovencev. Kakšen odmev je vzbudil ta zbornik?

Prvo francosko poročilce je priobčil *Journal des Débats* 17. jul. 1935, kjer M. Muret v drobnem tisku na kratko označuje in priporoča ta jugoslovanski cvetnik v francoskih prevodih. Obširno ugodno oceno je podal v Istri 19. 7. t. p. (=Tone Peruško) Enako pohvalno zvejni daljši članek v *Pohodu* 3. 8. s podpisom Dr. I. L. (ah).

Vse te je prehitel v *Jutru* 12. 7. (Borko) in dan pozneje v Slovincu *T(ine) D(ebeljak)*, oba priznavata ceno, omenjeni knjigi. *Echo de Belgrade* je 17. 7. objavil vrsto vzorcev iz hrvatskih avtorjev, ki niso bili sprejeti v *Antologijo*.

Neugodno oceno najdeš v *H R* (Hrvatska Revija) št. 9, kjer Ivan Goran Kovačić prbija, da so Hrvatje in mlajši Slovenci prikrajšani. Slično godrnja v št. 10 *Vojmil Rabadan*, da si Srbi preveč lastijo. Eden njih obžaluje, da si g. Ibrovac ni znal pridobiti pomočnikov med Hrvatih, kakor si jih je znal med Slovenci.

V tem poglavju moram pribiti tole: Ko sem dobil od g. I. vabilo, naj označim par vzorcev iz svoje zbirke *Sonce* in *Senca*, ki bi jih zbiralec pofrancozil, sem mu sam od sebe preskrbel 54 ali še več prevodov iz 24 pesnikov, da ne bi bili naši prikrajšani. Od teh je z mojimi prevodi prišlo v zbirko le 8 oseb: v kazalu pa še toliko ni moje sodelovanje omenjeno, tako pri Ketteju, Golarju, Lovrenčiču. To se je zgodilo menda zato, ker so nekatere prevode pilihi še razni drugi sotrudniki. Ti so zavrgli celo vrsto drugih primerov, češ da na Francoskem ne bodo učinkovali. Urednik pa je naeloma zavrnil vse moje rimane prevode (Kette, Jarc, Lovrenčič, Kosovel i. dr.), ker je hotel več doslovnosti. Edino izjemo je pustil pri Murnovih »Vlahih«. — Je li kdo v Zagrebu žrtvoval kaj truda in časa, da ne bi njegovi očji rojaki prekratko odrezali?

V dijaškem listu »Mentorju« 1935/36, št. 1—2 je podal Crassus pregled doterdanjih referatov in objavil nekaj rimanih prevodov, ki niso izšli v *Antologiji*. V *Lj. Z.* nov. 1935 jo ugodno ocenjuje M. Jarc, enako dr. J. Glonar v *Sodobnosti* 1935 (589). Obzornik *Le Monde Slave* je v novembru 1935 prinesel dokaj pohvalne dojme sorbonskega profesorja E. Haumonta, ki pa se mu na splošno zdi vsebina

knjige nekam temnogleda, pesimistična. Navdušeno pozdravlja ta pesniški cvetober v tedniku *France-les Balkans* 1. 1. 1936 Nelly Vuillet(Ibrovac si je zmalčil v Hrovac). Dr. Ljubomir Petrović je da v *Pravdi* 1. II. 1936 poidrugi stolpec ugodnih vtisov, vendar je po njegovem prireditelj tega florilegija vzel pod svoje okrilje preveč nenadarjenih ljudi: »Zar je, na primer G. Stanislav Vinaver pesnik?« Navzlic temu se mnogi taki zastopniki lepo čitajo, to pa zato, ker je francoščina divotna. »Že v 14. st., ko še ni bila takšna kakor danes, je neki angleški profesor rekel, da je ta govorica tako krasna, ker jo je Bog ustvaril sebi na čast in pohvalo.«

V obzorniku *Revue des Etudes Slaves* 1935 (168) poudarja L. Tesnière, da so slovenski pesniki dobili zasluženo mesto. Posebno so mu pogodu življenjepisni podatki. V isti številki (158) se je izrazil A. Vaillant: izbor je okusen, prevodi skrbni, informacije o poeziji SHS živahne in točne. V *Glasniku jugosl.* prof. družstva 1936 (663-665) M. Stojanović ne skopari s priznanjem uspeha, vendar izreka dvom o nekih zastopnikih, češ zakaj je odobren Alaupović, Alfirević pa ne! Površna se mu zdi urednikova sodba o pesnikih izkoreninjenih (déracinés), nadrealistih, zenitistih dadaistih.

Septembra meseca je Borko v *Jutru* obelodanil kratek izveček iz velikega podlistka, natisnjeneja v dnevniku *Temps* 27. 8. 36 André Thérive kritik in romanopisec po vzoru Dostojevskega — prim. njegov zadnji roman »Fils du jour« — prikazuje jugoslovansko-franc. slovstvene stike izza Nodierta in Méméréeja, omenja Lebesgue-Tokinovo slično *Antologijo* iz 1914, pozdravlja simpatično Ibrovčev izbor, čeprav bi si želel kaj vzorcev iz narodne pesmi. Izrečno omenja Jenkovo »Po moji smrti«, Aškerčev »Sv. Martin«, Golarja, Golio idr. Thérive kakor oba navedena hrvaška ocenjevalca bi rajši videl namesto točnosti rimane prevode (»belles infidèles«), eden od teh se sklicuje na Murnove »Vlahe«. Uvodna poglavja se Francozu zde neprecenljive vrednosti.

Gotovo je izšlo še kaj sodb o naših bardih, aji jaz jih nisem dobil pred oči. Tako vem, da je po knjigi, katero sem ji poklonil, priredila oktobra meseca v Pragi recitacijski večer romunska igralka Lucia R. Caloneri. Svojevrstno mnenje mi je pismeno sporočil o knjigi argentinski pisec M. Gálvez ki le na penklubskem shodu v Buenos Airesu — tako mi pravi P. Golia — edini nekaj vedel o njej in ki bo morda zato prišel prihodnje leto v naše kraje.

A. Debeljak

POROČILA O NOVIH KNJIGAH IN REVIJAH bodo izšla v naslednjih zvezkih

TIHOTAPSTVO Z LJUDMI

Ceprav imajo USA še dosti prostora za naselitev, so nekega dne razglasile, da ne marajo dotoka od zunaj. Zato so meje zastražili. Položaj izkoriščajo posebni gangsterji ali rokovnjači, ki za denar spravljajo tužce v državo ter jim dobavljajo izkaznice. Ena izmed takih družb je take zasluzila na ta način nad en milijon dolarjev. Slaba stran teh podjetij je to, da so vsi inozemci sumljivi in podvrženi redarstvom sitnostim.

Najčesče jo tihotapci uberejo preko Kube. Na tisoče tužcev živi na tem otoku, prišli so od vseh vetrov z edinim namenom, da preidejo kakor koli v Zedinjene države. Ti nesrečneži taborijo v predmestjih in bedno životarijo, prežajoč na ugodno priliko, da se zatečejo na Florido ali kam drugam. Cariniki pa hudo pazijo nanje, iztikajo po vseh čolnih, stalno križarijo pred obalo. S Kube se pride na celino zgolj po vodi ali po zraku. Avione je lahko nadzirati, saj jih je malo. Težje pa je imeti na vidiku vodna plovila, saj obrežnih ladij je mnogo in tihotapeci so iznajdljivi. Tužce vodijo na krov ob črni

noči in ob meglenem vremenu. Vsako skrivališče je dobro; pod kupom oglja v podlažju, v shrambi za mazut (teško olje), na dnu rupe za sidro. Tak položaj po navadi ni kaj prijeten; prevozniki se dostikrat zarđuše ali utonejo, ker kdo zlije v njih skrivališče tekočino, ne vedoč da so notri. Pogosto jih zasačijo na meji, jih zapro in vnejo. Včasih jih pozabi mož, ki naj bi jim nosil hrano, in poginejo od lakota. Brod, ki ga zasačijo med tihotapljenjem, mora plačati občutno globo: 1000 dolarjev od glave. Parnik »Belize« je bil prodan na dražbi, ker ni zmogel globo 7000 dolarjev. Tovorni avto, ki je vozil po Floridi oranže, je že večkrat prepejal toliko in toliko priseljencev. Nazadnje cariniki zapazijo da je naložen samo ob strani in zadaj s sadjem. Pod dišečo odejo je čepelo 17 Kitajcev. Sofer je dobival po sto dolarjev od vsakega pripeljanega vseljenca. Kitajci so bili prišli s Kube na Florido. Zadevo so potlačili, vendar soferja so vtaknili pod ključ. Kitajce pa vrnil na njih izhodišče, pobravši jim 1700 dolarjev, najdenih pri njih.

PLESNA ROLA

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v decembru

Spodaj v kleti se je zbrala pisana družba. V svojih lončkih in zabojih stoje tam vse rastline, ki zanje v našem stanovanju ni bilo več prostora in ki so preko zime zadovoljne s kletnim prostorom. Postavili smo jih kolikor mogoče blizu okna, kajti navzlic svoji skromnosti bi baš v mračnem zimskem času ne hotele živeti povsem v temi. Tako so na stari mizi pri oknu vse manjše rastline, ki bi jih večje tovarišice drugače preveč omejevale: nekaj azalej in kamelij, ki so cvetele že drugo pomlad, nekaj kaktelj, ki hočejo sedaj živeti bolj na

hladnem, nekaj hortenzij, mirtov grm, dve kliviji in druge. Na tleh stoje poleg v velikih loncih in vedrih: vitek oleander, ki presega vse svoje tovarišice, majhen, zastaven lovrorjev grm, ki se postavlja na široko, ker se smatra zavoljcv lovrorjevih venčev za posebno plemenitega, bodičasta agava, ki ji ne sme nihče preblizu, okrasna lilija, ki spi zimsko spanje, avkuba z marmoriranimi listi, drevesce juke in kar je še podobnega. Vse te rastline si sedaj mislijo: »Mir naj mi dajo«, in zato dobe zdaj pa zdaj samo toliko vode, da se jim zemlja popojnoma ne izsuši. Na neki strani so tudi balkonski zaboji s pelargonijami in fuksijami iz prejšnjega poletja. Tudi njih zemlji dajemo sedaj le zmerno vlage. Da, pravijo celo, da so prijatelji cvetlic, ki jemljejo svoje pelargonije jeseni iz zemlje in jih obešajo v kleti s koreninami lavzgor na vrvico, pomladi pa jih vsade spet v zemljo. Pelargonije se tako baje dobro drže — nam bi kri ušla v glavo! Na deski ob kletni steni stoje lončki s čebulnicami. Tu je pred vsem amarilis, ki jo moramo držati toliko časa suho, da nas nekega dne presenetli s krepkim cvetnim poganjkom.

Na drugem mestu tičijo v sötinem drobirju tesno drug ob drugem spet gomolji

naših dalj in drugih gomoljik. Nobena teh rastlin ne bo spodaj v kleti prespala pomladi. Vsaka se bo o pravem času javila s novimi poganjki.

A tudi za naš telesni blagor je najti tam različne stvari. V nekem kotu je skrbna gospodinja jeseni nasula zemlje kakor za gredo. V tej zemlji tičijo v vrstah lepe, svetlo rdeče mrkve, temnordeče pese in debeli, črni gomolji zelene. Samo s svojimi koreninami tičijo zraven v zemlji nešne zimskate endivije, ohrovti, zelje. Ne pozabi pa, obiskati to družbo v kleti in pogledati, kako se ji kaj godi. Osvobodi jih pri tej priliki vseh gnijočih in suhih delov. In če zunaj ni mraza, odpri okno, da pride nekaj svežega zraka v klet.

A zapomni si še to: Sadje ne sme ležati v takšni kleti s cveticami in zelenjavo. Tu bi se navzelo slabega okusa in slabega duha!

PRAKTIČNE NOVOTE

Otroški voziček na stopnicah

Mlada mati mora otroka voziti na prostu, toda v posebno veselje ji to ni, če mora za vozičkom po stopnicah gor in dol. Druge osebe, ki bi pomagala voziček pre-

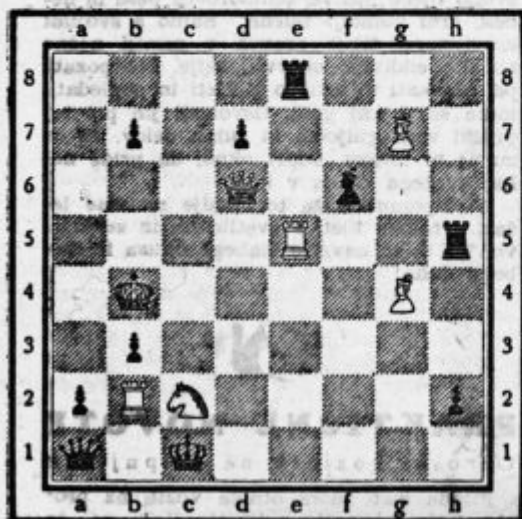

nesti po stopnicah, ni vedno pri roki. Tu je edina in najboljša pomoč novi kotačec za stopnice. Ta priprava ostane v nasprotju z dosedanjimi podobnimi pripravami stalno na vozičku, ko se montira nanj. Poteg za usnjen trak in priprava avtomatično spusti svoji dve tirnici nižje. Po teh tirnicah teče trden, gumast trak z gumbi. Tirnice se naravnajo na naklon stopnic in drsijo s svojim tekočim trakom in s svojim brenenom vred preko stopnic, med tem ko ostane voz v vodoravni legi in se ne stresa. Gumbi na tekočem traku dajejo vozičku oporo, če ga iz kateregakoli razloga na stopnicah ustavimo. Še potem ostane v vodoravni legi. Ko smo na koncu stopnic, zadostuje spet poteg na usnjeni trak, da se dvigne priprava pod voziček. Ves aparat tehta kakšnih 5 kg in te teže med vožnjo ni čutili.

PROBLEM 185

Dr. A. Ghicco, Genova
»De Schaakwereld« 1936

Mat v dveh potezah

ZA BISTRE GLAVE

290
Sola

V neki šoli je bilo 47 učencev razne starosti. Nekateri so šteli 6, drugi 7, tretji 8 let. Število 7-letnih je za 3 prekašalo dvakratno število 6-letnikov, in število 8-letnikov je bilo spet za 3 večje nego dvakratno število 7-letnikov. Koliko učencev vsake starosti je bilo v šoli?

291

Trije ljudje

Ko se je Anica poročila, je bila njena mati dvakrat starejša od nje, oče pa za 4 leta starejši od matere. Skupaj so šteli 124 let. Koliko jih je štel vsak izmed njih?

292

Delitev dediščine

Oče je imel tri sinove, vsak izmed sinov je imel eno sestro. Otroci so skupaj podedovali 600.000 din, ki so si jih razdelili v enakih delih. Koliko denarja je prejel vsak otrok?

293

Deblo

Neko deblo tehta 300 kg, koliko bi tehtalo, če bi bilo dvakrat tako debelo in polovico toliko visoko?

294

Številna družina?

Neke družinske slavnosti so se udeležili: 1 ded, 1 babica, 2 sinova, 2 materi, 4 otroci, 3 vnuki, 1 brat, 2 sestri, 2 sinova, 2 hčeri, 2 poročena moža, 2 poročeni ženi, 1 tast, 1 tašča in 1 snaha. Družina je videti številna, pa je bilo relativno le malo oseb. Koliko jih je moglo biti najmanj?

Rešitev k št. 288

(Nenavadno navadno število)

Ta števila so 6, 2 in 8.

Rešitev k št. 289

(Preložnica)

Rešitev se glasi:

1	2	3	4
2	3	2	3
4	1	4	1
3	4	1	2

REŠITVE KRIZALJK

bodo priobčene v prihodnjem zvezku

L. Grimm: Zapečeno jajce (izrežanka)

UREDNIK IVAN PODRŽAJ — TELEFON ST. 3126 — UREDNIŠTVO NACELNO
NE VRACA ROKOPISOV — IZDAJA ZA KONZORCIJ ADOLF RIBNIKAR —
TISKA NARODNA TISKARNA V LJUBLJANI, PREDSTAVNIK FRAN JERAN
Uredništvo in uprava v Ljubljani, Knafljeva ulica 5 — Mesečna naročnina Din 4,
po raznašalcih dostavljena Din 5.—